

Yayın Geliş Tarihi: 16.10.2022
Yayına Kabul Tarihi: 30.11.2022
Online Yayın Tarihi: 26.12.2022
<http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1190154>

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 24, Sayı: 4, Yıl: 2022 Sayfa: 1399-1433
E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

YÜKSEKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MADDE BAĞIMLILIĞI ALGILARININ METAFOR YOLUYLA BELİRLENMESİ

*Latif GÖKALP**

*Şule EGÜZ***

Öz

Madde bağımlılığı, sağlığı etkileyebilecek farklı kullanım yöntemi ve miktarda uyuşturucu, uyarıcı veya keyif verici madde kullanımıdır. Madde kullanımının fiziksel ve psikolojik kapsamının yanında bir süreci içermesi, soyut niteliğe de sahip olması bu kavramı anlamlandırmayı güçleştirmektedir. Bu araştırma, yüksekokul öğrencilerinin “madde bağımlılığı” kavramını ne şekilde algılayıp, nasıl betimlemeye çalıştıklarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Yozgat Bozok Üniversitesi Sorgun Meslek Yüksekokulu ve Şefaattli Meslek Yüksekokulu’nda öğrenimlerine devam eden 73 erkek ve 57 kız olmak üzere toplam 130 öğrenci oluşturmaktadır. Nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik model kullanılarak tasarlanan araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Toplanan verilerin çözümlenmesinde nitel araştırma tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforik algılar incelendiğinde erkek öğrencilerin 73, kız öğrencilerin ise 57 olmak üzere toplam 130 adet metaforik algı ürettikleri tespit edilmiştir. Üretilen 130 metafordan benzer olanları ayıklandığında 80 adet farklı metaforik algının geliştirilmiş olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda katılımcıların en fazla sıklıkta ürettikleri metaforların çiçek, aşk ve ağaç olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforik temsilleri 9 farklı kategori altında incelenmiştir. Bütün kategorilerde her iki cinsiyet grubu tarafından metaforlar üretildiği ayrıca kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla sadece “Gıda Algısı Olarak Madde Bağımlılığı” ve

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Gökalp, L. & Egüz, Ş. (2022). Yüksekokul öğrencilerinin madde bağımlılığı algılarının metafor yoluyla belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (4), 1399-1433.

* Öğr. Gör., Yozgat Bozok Üniversitesi, Şefaattli Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, ORCID ID: 0000-0002-0585-991X, latif.gokalp@yobu.edu.tr.

** Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, ORCID ID: 0000-0002-3633-8957, suleeguz@gmail.com.

Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu Başkanlığı’nın 24.03.2022 tarih ve E-39243114-770-67734 sayılı yazılarında bildirilen ve 21.03.2022 tarih ve 31/26 karar numaralı Etik Komisyonu Başvuru Değerlendirme sonucundan hareketle çalışma verileri toplanmıştır.

“Materyal Algısı Olarak Madde Bağımlılığı” kategorilerinde daha sık metaforik temsilde bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metafor, Madde Bağımlılığı, Yüksekokul, Öğrenci.

DETERMINING HIGHER EDUCATION STUDENTS' PERCEPTIONS OF SUBSTANCE ABUSE THROUGH METAPHOR

Abstract

Substance abuse is the use of different methods and amounts of drugs, stimulants or recreational substances that can affect health. The fact that substance use includes a process in addition to its physical and psychological scope and has an abstract nature makes it difficult to make sense of this concept. The purpose of this study was to investigate how vocational high school students try to describe the concept of "substance abuse" and how they perceive it. The study group of the research consists of 130 students, 73 boys and 57 girls, who continue their education at Yozgat Bozok University Sorgun Vocational School and Intercession Vocational School in the 2021-2022 academic year. A structured interview form was used as a data collection tool in the research, which was designed using a phenomenological model, one of the qualitative research designs. Content analysis, one of the qualitative research techniques, was used in the analysis of the collected data. As a result of the research, when the metaphorical perceptions produced by the participants regarding the concept of "substance abuse" were examined, it was determined that 73 of the male students and 57 of the female students produced a total of 130 metaphorical perceptions. When similar ones were excluded from the 130 metaphors produced, it was seen that 80 different metaphorical perceptions were developed. In this direction, it was determined that the most frequently produced metaphors by the participants were flower, love and tree. In addition, the metaphorical representations developed by the students regarding the concept of "substance addiction" were examined under 9 different categories. In all categories, metaphors were produced by both gender groups, and it was determined that female students made more frequent metaphorical representations only in the categories of "Substance Addiction as Food Perception" and "Substance Addiction as Material Perception" compared to male students.

Keywords: Metaphor, Substance Abuse, High School, Student.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski bir tarihe sahip uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin yol açtığı tehlikeli durum, günümüzde insan sağlığını tehdit eden en önemli sorunlardan biridir. Alkol, tütün, eroin ve daha birçok maddenin kullanımı ve bağımlılığı konusu gün geçtikçe daha fazla dikkat çekici hale gelmiştir. Bu noktada eğitim, normatif güvenlik, ılımlılık ve bilinçli karar verme kültürünü şekillendirmede dengeleyici bir rol oynayabilir. Buisman (1995) çalışmasında; eğitimin, gençlerin kişiliğini şekillendirmede ve geliştirmede hayati öneme sahip olduğunu ileri sürerek, yaşam hedeflerine ilham vermeyi amaçlaması bakımından, onlara bağımlılığın önüne geçmede yardımcı olacağını altını çizmiştir.

Bağımlılık geçmişte büyük ölçüde irade gücündeki ahlaki başarısızlık olarak görülmüş, 18. yüzyılın sonlarında Benjamin Rush'un, bağımlılık hakkında "*irade hastalığı*" fikrine sahip olduğu öne sürülmüştür (Hyman, 2007; Zou vd, 2017). Nestler (2001) ise bağımlılığı, uyuşturucu kullanımı üzerindeki kontrolün kaybedilmesi veya olumsuz sonuçları olmasına rağmen irade dışı uyuşturucuyu arama ve alma mecburiyeti olarak tanımlamaktadır. Bu madde arama davranışının, aşırma ve kontrol kaybıyla ilişkili olduğu söylenebilir (Shaffer vd., 1999).

Ampirik kanıtlara dayanarak, uzmanların bağımlılığı bir tür beyin hastalığı olarak görme eğiliminde olduklarını ifade edebiliriz (Hyman, 2007). Nitekim birçok psikolog ve psikiyatr de bağımlılığı, zararlı sonuçlarına rağmen madde alımına devam etmek için tekrarlanan bir istek ile karakterize edilen bir nöropsikiyatrik bozukluk olarak görmektedirler (Goldstein & Volkow, 2002). "Madde bağımlılığı" teriminin basit bir tanımının mümkün olmadığını belirten Zastrow (2015), kişinin belirli maddelere olan yoğun ilgi ve isteği ile bu maddelere olan bağımlılığının birbirinden farklı olduğunu belirterek, bunun daha derin ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ifade etmiştir. Zastrow (2015) genel anlamda, belirli bir maddeye karşı duyulan güçlü arzunun bağımlılık olarak ifade edilebileceğini, herkesin belirli maddelere karşı zayıflığının ya da yoğun ilgisi olabileceğini ancak söz konusu bu güçlü ilgi ve arzularla madde bağımlılığını birbirinden ayırmak gerektiğini belirtmiştir. Madde bağımlılığının, kimi zaman sadece kişinin yüksek dozda madde kullanımından kaynaklanan fizyolojik bir bağımlılık olarak tanımlanmaya çalışıldığı söylenebilir (Akıncı, 2017; Zastrow, 2015). Bu tanımlamanın gerçek manada madde bağımlılığına uygun bir tanım olmadığını aktaran Zastrow (2015), birçok bağımlının, fiziksel bağımlılıktan kurtulduktan sonra bile psikolojik olarak bağımlı olmaya devam ettiğini ve kısa bir zamanda tekrar uyuşturucu maddeye başladıklarını ifade etmektedir.

Madde bağımlılığı, yüksek dozda madde kullanımı sonucu maddenin bireyde yarattığı fiziksel bağımlılık ve bu bağımlılığın neden olduğu yoğun istek olarak tanımlanabilir. Bu noktada bağımlılık, madde kullanımı eyleminden kaynaklanmakta ve genellikle tekrarlanan madde alımına maruz kalmayı gerektirmektedir. Bu süreç hem kişinin genetik yapısından hem de madde kullanımının meydana getirdiği psikolojik ve sosyal bağlamdan güçlü bir şekilde etkilenmektedir (Akıncı, 2017; Zastrow, 2015).

Tablo 1 incelendiğinde de bağımlılığın DSM-I'den (APA, 1952) DSM-V'e kadar algılanma biçimindeki önemli değişiklikleri görülmektedir. DSM-I'de bağımlılık, kişilikteki anormalliklerin bir ürünü olarak görülürken, DSM-II'de (APA, 1968) ifadenin, psikobiyolojik yapılara daha fazla odaklanıp 'bağımlılık' olarak değiştirildiği (örneğin; maddeye duyulan ihtiyaç duygusu) görülmektedir (Zou vd., 2017). DSM-III'te, 'madde bağımlılığı' ile 'madde istismarı' arasında bir ayırım yapılmış, birincisi fizyolojik bağımlılıkla karakterize edilmiş ve yine bunun bir kişilik ya da zihin sorunu olmaktan çok psikobiyolojik bir bozuklukla ifade

edildiği görülmüştür. DSM-IV'te ise bağımlılığa neden olan faktörler yalnızca psikofiziyojyiyi (tolerans ve geri çekilme) değil aynı zamanda bilişi de içerdiği öne sürülmüştür. DSM-V ile madde kullanımı üzerinde bilişsel kontrol eksikliğini vurgulayan uyuşturucu bağımlılığından kaynaklanan psikobiyojyik değişikliklerin altını çizen, madde bağımlılığının çok daha bütünsel bir tanımı yapılmış (Zou vd., 2017) ayrıca DSM IV'te Madde Kötüye Kullanımı/ Madde Bağımlılığı ayrımı yerine DSM-V'te "Madde Kullanım Bozuklukları" olarak değişikliğe gidilmiş bu durumun özellikle klinikte tanılama sistemini etkilediği ifade edilebilir.

Tablo 1: DSM-I'den DSM-V'ye Madde Bağımlılığı Tanımındaki Değişiklikler (Zou vd., 2017).

	Tanım ve tanı kriterleri
DSM-I (1952)	Uyuşturucu bağımlılığı genellikle bir kişilik bozukluğunun belirtisidir. Uyuşturucu bağımlılığı, beyin bozukluklarının, psikotik bozuklukların, psikofiziyojyik bozuklukların ve psikonevrotik bozuklukların belirtisidir, burada ikincil tanı olarak sınıflandırılır.
DSM-II (1968)	Uyuşturucu bağımlılığı, alkol, tütün ve sıradan kafein içeren içecekler dışındaki uyuşturuculara bağımlı hastalar için bir kategoridir. Tıbbi olarak reçete edilen ilaçlara bağımlılık da ilaç tıbbi olarak belirtildiği ve alımın tıbbi ihtiyaçla orantılı olduğu sürece hariç tutulur.
DSM-III (1980)	Madde bağımlılığı genellikle madde kullanım bozukluğunun madde suistimaline göre daha şiddetli bir şeklidir. Tolerans ya da yoksunlukla kendini gösteren fiziyojyik bağımlılık gerektirir. Nadir durumlarda bozukluğun belirtileri fiziyojyik bağımlılıkla sınırlı olsa da hemen hemen değişmez bir şekilde, toplumsal veya mesleki işlevsellikte bozulmaya neden olan bir patolojik kullanım modeli de vardır.
DSM-IV (1994)	Madde bağımlılığının temel özelliği, bireyin maddeyle ilgili önemli sorunlara rağmen maddeyi kullanmaya devam ettiğini gösteren bilişsel, davranışsal ve fiziyojyik belirtiler kümesidir. Genellikle tolerans, geri çekilme ve kompulsif ilaç alma davranışı ile sonuçlanan ve tekrarlayan kendi kendine uygulama modeli vardır. Kafein hariç her madde sınıfına madde bağımlılığı teşhisi konulabilir.
DSM-V (2013)	Genel olarak, bir madde kullanım bozukluğunun teşhisi, maddenin kullanımıyla ilgili patolojik bir davranış kalıbına dayanır. Kriter A: Yakın zamanda bir maddenin yutulmasına bağılı olarak maddeye özgü bir sendromun gelişmesi. Kriter B: Değişiklikler, maddenin merkezi sinir sistemi üzerindeki fiziyojyik etkilerine bağlanabilir. Kriter C: Maddeye özgü sendrom, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında bozulmaya neden olur. Kriter D: Belirtiler başka bir tıbbi duruma bağlanamaz ve başka bir ruhsal bozuklukla daha iyi açıklanamaz.

Metafor, bir kavramı veya durumu başka bir kavram veya duruma göre aktarmanın bir yolu olarak ifade edilebilir (Abrams, 1999). İmgenin görevi yalnızca değişmez bir görüntü göstermek iken, metaforun bir fenomen hakkında akıl yürütme amacıyla zihinsel bir görüntüyü temsil ettiği söylenebilir. Böylece nasıl ki bir resim 1000 kelimeye tekabül ediyorsa, bir metafor da 1000 resme karşılık gelmektedir (Shuell, 1990). Metaforlarla ilgili literatürde, metafor teriminin Yunanca "aktarmak veya taşımak" anlamına gelen metaphero kelimesinden geldiği sıklıkla dile getirilmiştir (Theodorou, 2019). Tipik olarak, metaforu bir konudan diğerine anlamın "aktarımı" olarak tanımlayan Aristoteles'e atıfta bulunulduğu söylenebilir (Swedberg, 2020). Günümüzde çeşitli sözlüklerde

metafor şu şekilde tanımlanmıştır: “Bir nesneyi veya fikri ifade eden bir kelimenin, aralarında benzerlik veya analogi önermek için bir diğerinin yerine kullanıldığı konuşma şeklidir.” (Cambridge Dictionary, 2022; Merriam-Webster, 2022; Oxford English Dictionary, 2022).

Modern metafor teorisi yaratma girişimi 1900'lerin başında gerçekleşmiştir (Black, 1954'ten akt. Swedberg, 2020). Günümüzde de filozoflar ve edebiyat eleştirmenleri metaforlarla ilgili tartışmalarda aktif olsalar bile durumun önceki dönemlerden farklı olduğu söylenebilir (Blumenberg, 2010; Borges, 2000). Bununla birlikte, bilişsel bilimciler, bilim tarihçileri ve sinir bilimciler tarafından da önemli yeni katkılar yapıldığı görülebilir (Gentner vd., 2002; Hills, 2017; Lai vd., 2019; Kuhn, 2000). Yakın zamanda yapılan araştırmalarda metaforların günlük dilde son derece yaygın olarak kullanıldığı vurgulanmıştır (Swedberg, 2020). Bu bağlamda insanların her yirmi kelimedede bir metafor kullandıkları tespit edilmiştir (ScienceDaily, 2019). Metaforların edebiyatta da düşünülenden çok daha yaygın olduğu ve örneğin, sadece on sekizinci yüzyıl İngiltere'sine ait yazılarda, 10.000'den fazla metafora rastlandığı bildirilmiştir (Pasanek, 2015). Yine metaforların bilimde dilinde de çok sık kullanıldığı bilinmektedir (Taylor & Dewsbury, 2018).

Metaforlar, bir kavramı başka bir yoldan anlatmaya ve anlamaya olanak sağlamaktadır (Koçoğlu, 2018; Lakoff & Johnson, 2003). Metaforlar, soyut ve somut özellikleri birleştirerek ve yeniden düzenleyerek düşünce süreçlerini, tutumları, inançları ve eylemleri etkilemektedir (Geary, 2012). Metaforlar, dile esneklik, ifade edilebilirlik sağladığı ve dili genişletmenin bir yolu (Jacob & Heracleous, 2006) olduğu için kelimeleri anlamlandırmada önemli bir unsurdur. Ayrıca yeni anlayışları karşılaması ve eylemleri teşvik etmesi bakımından da etkili bir araçtır (Weick, 1979'dan akt. Nardon & Hari, 2021). Bu anlamda metaforlar, başka bir anlam alanına özgü olan kavram ağıyla zihinsel bir ilişki kurarak, kavramaya çalışılan konu veya olguyu yeniden düşünmeyi ve bu kavramı farklı açılardan görebilmeyi sağlar. Ayrıca daha önce görülemeyen belirli durumlar hakkında daha detaylı bilgi edinmeye yardımcı olurlar (Taylor, 1984).

Metaforlar insanlara geniş bir bakış açısı kazandırma eğilimindedir. Metaforlar aracılığıyla kavramların belirgin olmayan çeşitli özellikleri ortaya çıkarılır ve bu doğrultuda kavramlar arasındaki ilişki üzerine düşünme yoğunlaşır (Rundgren vd., 2009). Metaforlarla anlatılmak istenenler, daha az kelimeyle ancak daha anlamlı bir şekilde ifade edilebilir. Metaforlar, karmaşık kavramları ve anlaşılması zor terimleri açık ve basit hale getirerek öğrencilerin anlamalarına yardımcı olurken, soyut kavramları somutlaştırıp hayata geçirerek yaşam boyu öğrenme sürecine katkı sağlar. Bu bağlamda metaforların yeni bilgilerin özümsemesi konusunda sağladığı imkânların yanı sıra farklı düşünme ve görme biçimi olarak da işlev gördüğü düşünülebilir (Morgan, 1998). Eğitim sürecinde kullanılan metaforların, kavram ve söylemleri test etme imkânı bulunmaktadır.

Madde bağımlılığının fiziksel ve psikolojik kapsamının yanında bir süreci içermesi, soyut niteliğe de sahip olması bu kavramı anlamlandırmayı güçleştirmektedir. Yapılan metafor çalışmalarında (Akers vd., 2014; Avcı, 2020; Egüz & Kesten, 2018; Sarper Kahveci vd., 2022; Yılmaz vd., 2020) bağımlılık kavramı ve farklı bağımlılık türleri incelenmesine rağmen doğrudan madde bağımlılığını içeren çalışma sayısı (Çelik, 2017; Gyuró, 2016) sınırlıdır. Bu araştırmada, “madde bağımlılığını” anlamlandırma güçlüklerini ortaya çıkarmak için öğrencilerin metaforik algıları üzerinde durulmuştur. Bu araştırmanın, yüksekokul öğrencilerinin madde bağımlılığına yönelik metaforik algılarını yansıtması bakımından önem arz ettiği ve araştırmada ulaşılabilecek sonuçların; eğitim, metafor ve uyuşturucu-uyarıcı-keyif verici madde bağımlılığına yönelik sınırlı olan literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, yüksekokul öğrencilerinin “madde bağımlılığı” kavramını ne şekilde algılayıp, nasıl betimlemeye çalıştıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda öğrencilerden madde bağımlılığını sözel ve görsel metaforlarla ifade etmeleri istenmiş ve bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- (a) Öğrenciler “madde bağımlılığı” kavramı için zihinlerinde hangi metaforları geliştirmişler ve nasıl canlandırmalarda bulunmuşlardır?
- (b) Öğrencilerin “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin metaforik temsilleri hangi kategorilere ayrılabilir?
- (c) Kız ve erkek öğrencilerin “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin ifade ettikleri metaforik temsillerin temalar ve frekanslar açısından ilişkisi nedir?
- (d) Uyuşturucu Maddeler ve Kaçakçılık (UMK) dersini alan öğrenciler ile bu dersi almayan öğrencilerin metaforik algıları arasında bir farklılık bulunmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, hedeflenen amaçlar çerçevesinde nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen (olgubilim) kullanılarak tasarlanmıştır. Fenomenoloji, kökeni felsefe ve psikolojiye dayanan ve araştırmacının anlattığı olayları katılımcıların deneyimlerinden yola çıkarak anlamlandırmayı amaçlayan nitel bir araştırma modeli olup amaç, bireysel deneyimin özüne ulaşmaktır (Giorgia, 2009; Moustakas, 1994). Bu çalışmada da yüksekokul öğrencilerinin “madde bağımlılığı” kavramına yönelik metaforik temsilleri fenomenolojik model (olgubilim) doğrultusunda yapılandırılmıştır.

Çalışma Grubu

Bir fenomenolojik model, nispeten homojen bir çalışma grubunu gerektirir (Creswell, 2007). Araştırmanın çalışma grubunu “Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu” alınan ve 2021-2022 eğitim öğretim yılında Yozgat Bozok Üniversitesi Sorgun Meslek Yüksekokulu Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü 1. ve 2. sınıf öğrencileri, Şefaattli Meslek Yüksekokulu Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü ile Veteriner Bölümü 1. ve 2. sınıf öğrencileri oluşturmuştur (Tablo 2). Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örneklem seçimine dikkate edilmiştir. Amaçlı olarak seçilen örneklemde temel hedef, çalışılan konu ile ilgili olarak daha fazla bilgi sunacak bireyleri kullanmak ve sayı konusunda esnekliğe olanak sağlamaktır (Patton, 2002). Bu kapsamda araştırmanın amacı doğrultusunda “Uyuşturucu Maddeler ve Kaçakçılık” dersini alan ve bu dersi almayan öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 2: Çalışma Grubu Hakkında Bilgi

Katılımcılar	Frekans (f)	Demografik Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	Sınıf	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öğrenciler	130	Kız	57	43,85	1.sınıf	61	46,93
		Erkek	73	56,15	2. sınıf	69	53,07

Araştırmaya 57’si (%43,85) kız ve 73’ü de (%56,15) erkek olmak üzere toplam 130 yüksekokul öğrencisi katılmıştır (Tablo 2). Katılımcıların 61’i (%46,93) birinci sınıf, 69’u (%53,07) ise ikinci sınıf düzeyinde öğrenim görmektedir. Katılımcıların isimleri, araştırma etiği gereğince çalışma içerisinde kullanılmayıp “Uyuşturucu Maddeler ve Kaçakçılık” dersini alan 1. sınıf öğrencileri için K1...K51, 2. sınıf öğrencileri için L1...L51; “Uyuşturucu Maddeler ve Kaçakçılık” dersini almayan 1. sınıf öğrencileri için M1...M11 ve 2. sınıf öğrencileri için ise N1...N17 arasında değişen rumuzlar kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu Başkanlığı’nın 24.03.2022 tarih ve E-39243114-770-67734 sayılı yazılarında bildirilen ve 21.03.2022 tarih ve 31/26 karar numaralı Etik Komisyonu Başvuru Değerlendirme sonucundan hareketle çalışma verileri, araştırmanın amacı dikkate alınarak hazırlanan standartlaştırılmış formlar aracılığıyla elde edilmiştir. Bir fenomenolojik çalışmada, başlıca veri toplama yöntemi, öncelikle katılımcılarla derinlemesine görüşmeleri içerir (Creswell, 2007). Bu bağlamda öncelikle çalışma öncesinde araştırmacı tarafından öğrencilere metaforik algı, uyuşturucu madde, madde kötüye kullanımı, uyuşturucu madde bağımlılığı, tolerans, yoksunluk gibi konular hakkında bilgi verilmiştir. Gereken bilgilendirme yapıldıktan sonra öğrencilerden şimdiye kadar aldıkları eğitim, deneyim ve günlük yaşamlarına dayalı olarak “madde bağımlılığı” kavramının metaforik bir temsilini oluşturmaları ve “madde

bağımlılığıbenzer, çünkü;.....” cümlesindeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Bu aşamadan sonra öğrencilere hem Yozgat Bozok Üniversitesi'nin kullandığı BOYSİS öğrenme yönetim sistemi aracılığıyla hem de elden dağıtılan formlara, üretmiş oldukları benzetmeyi görselleştirme adına çizim yapmaları istenmiştir. Formu doldurmaları ve gerekli çizimleri yapabilmeleri için katılımcılara üç gün süre verilmiş ve doldurulan formlar, bahse konu öğrenme yönetim sistemi marifeti ve elden toplanmıştır. Yüksekokul öğrencilerinin “madde bağımlılığı”na yönelik ürettikleri metaforik algıları, gerekçeleri ve ilgili çizimleri bu çalışmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur.

Verilerin Analizi

Fenomonolojik modelde genel prosedürler, analizler için veri hazırlamayı, verileri fenomenolojik olarak azaltmayı, yaratıcı varyasyona girmeyi ve deneyimin özünü ortaya çıkarmayı içerir (Moustakas, 1994). Bu çalışmada formlardan elde edilen nitel veri kaynakları içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde ise süreç, birbiriyle benzer özelliklere sahip verilerin belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde birleştirilmesini ve tüm bunların okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlanmasını içerir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu çalışmada öncelikle veriler kodlanarak frekans ve yüzde değerleri hesaplanmış; aşamalar halinde araştırmanın analizi gerçekleştirilmiştir (Bilgin, 2014). Ayrıca kategoriler ve içerikleri görüşleri alınmak üzere eğitim alanında uzman iki araştırmacıya gönderilmiş ve görüş ve önerileri dikkate alınmıştır. Bu çalışmada geliştirilen metaforlar üç aşamada analiz edilmiştir:

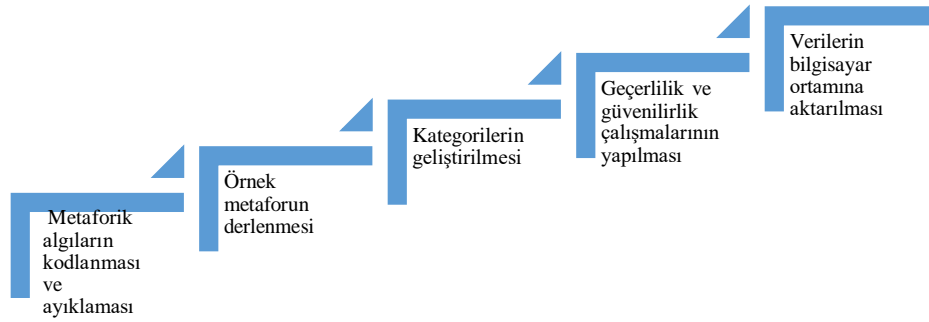
1. Kodlama ve ayıklama aşaması: Çalışmaya katılan öğrencilerin formlarda ifade ettikleri metaforlar ile gerekçe cümleleri alfabetik bir sıra gözetilerek sıralanmıştır. Bu işlem, öğrencilerin metaforik bir algıyı açık bir şekilde ifade edip edemedikleri kontrol etme imkânı sağlamıştır. Böylece öğrencilerin boş bıraktığı formlar ile metaforik bir algı çağrıştırmayan formları (n=10) çalışma kapsamında ele alınmamıştır. Bu aşamada çalışmaya veri kaynağı olacak 80 tane geçerli metaforik algı elde edilmiştir.

2. Örnek metafor imgesi derleme aşaması: Geçerli metaforlar, ‘metaforun konusu’, ‘kaynağı’, kaynak ve konu arasındaki ilişki gözetilerek incelenmiştir. Daha sonra, her temayı betimleyecek şekilde formlardan “örnek metaforik algı ifadeleri” belirlenmiş ve çalışmaya konu olan bu algıların derlenmesi aşamasıyla bir “örnek metaforik algı çizelgesi” oluşturulmuştur.

3. Kategori geliştirme aşaması: Üretilen metaforlardan, ‘kaynak ve konu arasındaki ilişki’ dikkate alınarak kategoriler geliştirilmiştir. Elde edilen örnek metaforik çizelgesine istinaden her metaforik algı, bu aşamada bir tema ile ilişkili olacak şekilde (örneğin; korku ve endişe çağrışımı algısı olarak madde bağımlılığı kavramı, tutsaklık algısı olarak madde bağımlılığı kavramı vb.) 9 farklı kategori oluşturulmuştur. Oluşturulan kategoriler ve içerikleri görüşleri alınmak üzere

eğitim alanında uzman iki araştırmacıya gönderilmiştir. İki alan uzmanına, önceden hazırlanmış 80 adet örnek algının yer aldığı bir liste ile 9 adet kategori isimlerinin bulunduğu çizelge verilmiş eşleştirmeleri istenmiştir. Böylece alan uzmanlarının gerçekleştirmiş oldukları eşleştirmeler ile araştırmacılar tarafından daha önce oluşturulmuş kategorilerin karşılaştırılması sağlanmıştır. Karşılaştırma sonucunda “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” sayıları belirlenmiş; çalışmanın güvenilirliğini hesaplamak için Miles ve Huberman’ın (1994) formülü (Güvenirlilik = Görüş birliği / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı X 100) kullanılmıştır. Gerçekleştirilen hesaplama işleminde %95 oranında güvenirlilik elde edilmiştir. Araştırma verileri; metaforik algıların kodlanması ve ayıklaması, örnek metaforun derlenmesi, kategorilerin geliştirilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması ve nihayetinde verilerin bilgisayar ortamına aktarılması şeklinde beş aşamada analiz edilmiştir. Bu aşamalar Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1: Verilerin Analiz Aşamaları

BULGULAR

Bu bölümde çalışmaya katılan 130 yüksekokul öğrencisinin madde bağımlılığı hakkındaki metaforik algıları sunulmuştur. Daha sonra öğrencilerin oluşturduğu metaforlar kapsamında araştırmacılar tarafından geliştiren metafor kategorilerine yer verilmiştir. Ayrıca oluşturulan 9 kategori araştırmanın amacı doğrultusunda çalışma grubunun cinsiyet değişkeni ile Uyuşturucu Maddeler ve Kaçakçılık dersini alan/almayan öğrencilerin metaforik algıları dikkate alınarak mukayese edilmiştir. Son olarak öğrencilerden istenilen çizimler analiz edilerek, veriler yorumlanmıştır.

Öğrencilerin “Madde Bağımlılığı” Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

Katılımcıların “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforik algılar incelendiğinde erkek öğrenciler 73, kız öğrenciler ise 57 olmak üzere toplam 130 adet metaforik algı üretmişlerdir. Üretilen bu 130 metafordan benzer olanları ayıklandığında 80 adet farklı metaforik algının geliştirilmiş olduğu

görülmüştür. Bu doğrultuda katılımcıların en fazla ürettikleri metaforların çiçek 5 (f= 4e, 1k), aşk 5 (f= 1k, 4e) ve ağaç 5 (f= 3k, 2e) olduğu tespit edilmiştir.

Bazı metaforik algıların sadece kız öğrenciler (ayakkabı, at gözlüğü, çekirdek, makyaj, maske, çürümüş beyin, parmak çıtlatma, kum saati, uyku, çığ, yol, su, şarj, ekmek, ateş, elektrik çarpması, uçurum, çikolata, hırsızlık, şiddet, küf, zincir, yapıştırıcı, para, çocuk, kalemıraş, leke, buzdolabı, yemek), bazı metaforik algıların ise yalnızca erkek öğrenciler tarafından (kavanozdaki insan, denizaltı, çukur, şeker, okyanus, zehir, alışveriş, intihar, mum, canavar, azrail, bilgisayar oyunu, kilitli kalma, ip, mevsim, sakız, ağrı kesici, tatlı, kız, atasözü, çöldeki insan, şeytan, karşılıksız sevgi, yağlı kayış, yenilmiş sporcu, ahtapot, trafik kazası, mezar kazma, ruh hastası, su alan gemi, kova, arkadaş, araba lastiği) üretildiği belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin “madde bağımlılığı” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforik algıların; somut, soyut, canlı, cansız varlık ve nesnelere ilişkilendirilerek üretildikleri tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: “Madde Bağımlılığı” Kavramına İlişkin Metaforik Algılar

Metaforik Algı Kodu	Metaforik Algı Adı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenciler	%
			f	
1: K1	Kavanozdaki İnsan	1e	1	0,76
2: L1, K35, K48, N10	Kumar	3e,1k	4	3,07
3: K2, L2, L15, L49	Telefon	3e,1k	4	3,07
4: K3	Denizaltı	1e	1	0,76
5: K4	Çukur	1e	1	0,76
6: K5, L5	Kukla	1e1k	2	1,53
7: K6, L9	Ayakkabı	2k	2	1,53
8: L3	Şeker	1e	1	0,76
9: L4	Okyanus	1e	1	0,76
10: K7	Zehir	1e	1	0,76
11: K8	At Gözlüğü	1k	1	0,76
12: L6, L37, K39	Çekirdek	3k	3	2,30
13: L7, K42, L46, K46, N5	Çiçek	4e, 1k	5	3,84
14: K9, K33	Teknoloji	1k,1e	2	1,53
15: K10, L39, N11	Mahkûm	2e,1k	3	2,30
16: L8	Makyaj	1k	1	0,76
17: K11	Alışveriş	1e	1	0,76
18: L10	Maske	1k	1	0,76
19: K12, K24, L40, K45, M8	Aşk	1k, 4e	5	3,84
20: K13	Çürümüş Beyin	1k	1	0,76
21: L11	Parmak Çıtlatma	1k	1	0,76
22: K14, K43, K47	Kurtlu Elma	1e,2k	3	2,30
23: L12, L22, K27	Deprem	2e,1k	3	2,30
24: L13	İntihar	1e	1	0,76
25: K15, K16, L24, L50, M2	Ağaç	3k,2e	5	3,84
26: L14	Kum Saati	1k	1	0,76
27: L16, L23, K29	Zombi	2e,1k	3	2,30
28: K17, N1	Mum	2e	2	1,53
29: L17	Uyku	1k	1	0,76
30: L18	Çığ	1k	1	0,76
31: K18, K19	Canavar	2e	2	1,53
32: L19, K26, K41, M10	Yılan	2e,2k	4	3,07

33: L20	Azrail	1e	1	0,76
34: L21, L28, K38	Bilgisayar Oyunu	3e	3	2,30
35: M6	Kilitli Kalma	1e	1	0,76
36: N8	İp	1e	1	0,76
37: M7	Mevsim	1e	1	0,76
38: N12	Yol	1k	1	0,76
39: N14	Su	1k	1	0,76
40: N16	Şarj	1k	1	0,76
41: K20	Sakız	1e	1	0,76
42: K21, L26, N7	Mikrop	2e,1k	3	2,30
43: K22	Ağrı Kesici	1e	1	0,76
44: K23	Tatlı	1e	1	0,76
45: L25	Kız	1e	1	0,76
46: K25, K37, N13	Kuş	2e,1k	3	2,30
47: K28, L48	Atasözü	2e	2	1,53
48: K30	Çöldeki İnsan	1e	1	0,76
49: L27	Şeytan	1e	1	0,76
50: L29	Ekmek	1k	1	0,76
51: L30	Ateş	1k	1	0,76
52: L31	Elektrik Çarpması	1k	1	0,76
53: L32, L45, M1, M11	Bataklık	1e,3k	4	3,07
54: L33	Karşılıksız Sevgi	1e	1	0,76
55: L34	Yağlı Kayış	1e	1	0,76
56: K31	Yenilmiş Sporcu	1e	1	0,76
57: K32	Ahtapot	1e	1	0,76
58: L35	Trafik Kazası	1e	1	0,76
59: L36	Mezar	1e	1	0,76
60: K34, L43, N4	Hapishane	2k, 1e	3	2,30
61: L38	Uçurum	1k	1	0,76
62: K36	Çikolata	1k	1	0,76
63: L41	Ruh Hastası	1e	1	0,76
64: L42	Hırsızlık	1k	1	0,76
65: K40	Su Alan Gemi	1e	1	0,76
66: L44	Şiddet	1k	1	0,76
67: K44	Küf	1k	1	0,76
68: L47	Zincir	1k	1	0,76
69: K49, M4	Pil	1e,1k	2	1,53
70: K50	Kova	1e	1	0,76
71: K51	Arkadaş	1e	1	0,76
72: L51	Yapıştırıcı	1k	1	0,76
73: N2	Araba Lastiği	1e	1	0,76
74: N3	Para	1k	1	0,76
75: N6, N9	Araba	1k,1e	2	1,53
76: M3	Çocuk	1k	1	0,76
77: M5	Kalemtraş	1k	1	0,76
78: M9	Leke	1k	1	0,76
79: N15	Buzdolabı	1k	1	0,76
80: N17	Yemek	1k	1	0,76
Toplam:			E. 73, K. 57	130
100				

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

“Madde Bağımlılığı” Kavramına İlişkin Geliştirilen Metafor Kategorileri

Madde bağımlılığı kavramı için öğrenciler tarafından geliştirilen metaforik algılar dikkate alınarak dokuz farklı kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler; insani özellikler olarak madde bağımlılığı, tutsaklık algısı olarak madde

bağımlılığı, sağlık algısı olarak madde bağımlılığı, gıda algısı olarak madde bağımlılığı, teknoloji algısı olarak madde bağımlılığı, doğa algısı olarak madde bağımlılığı, materyal algısı olarak madde bağımlılığı, ulaşım çağrışımı olarak madde bağımlılığı, korku ve endişe çağrışımı algısı olarak madde bağımlılığı olarak yapılandırılmıştır.

İnsani özellikler olarak madde bağımlılığı

Bu kategoride 20 (13e, 7k) katılımcı (% 15,8) toplam 14 (% 17,5) metaforik algı geliştirilmiştir. Bu kategoride üretilen metaforlar; makyaj (f= 1), alışveriş (f= 1), aşk (f= 5), çürümüş beyin (f= 1), parmak çıtlatma (f= 1), intihar (f= 1), zombi (f= 3), uyku (f= 1), kız (f= 1), çöldeki insan (f= 1), karşılıksız sevgi (f= 1), yenilmiş sporcu (f= 1), arkadaş (f= 1), çocuk (f= 1), olarak sıralanmaktadır. Bu kategoride en çok aşk (f= 5) ve zombi (f= 3) algısının üretilmiş olduğu belirlenmiş olup detaylar Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: İnsani Özellikler Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisine İlişkin Algıların Dağılımı

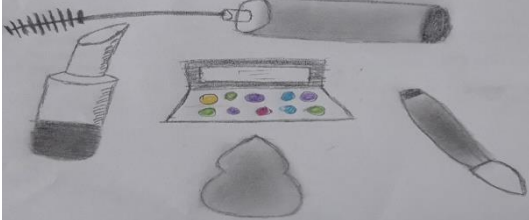

Metaforik Algı Kodu ve Katılımcılar	İnsani Özellikler Olarak Madde Bağımlılığı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenci	
			(f)	(%)
16: L8	Makyaj	1k	1	0,76
17: K11	Alışveriş	1e	1	0,76
19: K12, K24, L40, K45, M8	Aşk	1k, 4e	5	3,84
20: K13	Çürümüş Beyin	1k	1	0,76
21: L11	Parmak Çıtlatma	1k	1	0,76
24: L13	İntihar	1e	1	0,76
27: L16, L23, K29	Zombi	2e,1k	3	2,30
29: L17	Uyku	1k	1	0,76
45: L25	Kız	1e	1	0,76
48: K30	Çöldeki İnsan	1e	1	0,76
54: L33	Karşılıksız Sevgi	1e	1	0,76
56: K31	Yenilmiş Sporcu	1e	1	0,76
71: K51	Arkadaş	1e	1	0,76
76: M3	Çocuk	1k	1	0,76
Toplam:		7k, 13e	20	15,38

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

Tablo 4 incelendiğinde bu kategoride bulunan 14 metafordan 5'i (makyaj, çürümüş beyin, parmak çıtlatma, uyku, çocuk) kız öğrenciler, 7 metafor ise (alışveriş, intihar, kız çöldeki insan, karşılıksız sevgi, yenilmiş sporcu, çocuk) erkek öğrenciler tarafından geliştirilmiştir. 2 metaforik algı ise (aşk, zombi) hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından üretilmiştir.

Bu kategoride öğrenciler “madde bağımlılığını”; kız, çocuk, çöldeki insan, arkadaş gibi doğrudan bir insana ve yenilmiş sporcu, karşılıksız sevgi, parmak çıtlatma gibi insanın yaşayabileceği duygu ve alışkanlıklara benzetmişlerdir. Katılımcıların bu kategorideki ifadeleri ve görsel betimlemeleri aşağıdaki cümlelerle örneklendirilmiştir (Tablo 5):

Tablo 5: Öğrencilerin İnsani Özellikler Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisinde Ürettikleri Benzetmeler ve Görüş Örnekleri

Resim	Görüş
	“Madde bağımlılığı aşka benzer, çünkü insan birisine bağlandığı zaman yokluğunda psikolojik olarak çok kötü hale gelir. Madde bağımlılığı da insanı yokluğunda psikolojik olarak çok olumsuz etkiler.” (K12)
	“Madde bağımlılığı makyaja benzer, çünkü makyaj fiziksel ve psikolojik bir bağımlılıktır. Uyuşturucu da makyaj gibi fiziksel ve psikolojik bağımlılıktır. Vücudumuzun uzuvlarına zarar verdiğini bildiğimiz halde, ihtiyaç duyduğunu düşünerek kullanılır.” (L8)
	“Madde bağımlılığı” rinkte yenilmiş bir sporcuya benzer, çünkü rinkte oynayan sporcu zayıf ve güçsüz ise yenilir. Madde kullanan kişide rakibe karşı koyamayacak kadar güçsüz kalır ve en sonunda yenilecektir. (K31)
	“Madde bağımlılığı zombiye benzer, çünkü madde bağımlısı insanlar kendilerini tanıyamaz hale gelirler ve vücut yapılarında değişiklik olur. (L23)
	“Madde bağımlılığı çöldeki insana benzer çünkü çöldeki insan gibi yardıma muhtaçtır.” (K30)

Tutsaklık algısı olarak madde bağımlılığı

Bu kategoride 8 (5e, 3k) katılımcı (%6,15) toplam 4 (%5) metaforik algı üretmiştir. Geliştirilen metaforlar; kavanozdaki insan (f= 1), mahkûm (f= 3), kilitli kalma (f= 1), hapishane (f= 3) olup detaylar Tablo 6’da yer almaktadır.

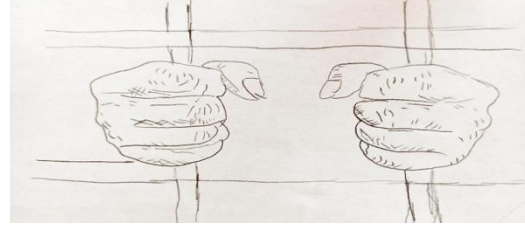
Tablo 6: Tutsaklık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisine İlişkin Algıların Dağılımı

Metaforik Algı Kodu ve Katılımcılar	Tutsaklık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenci	
			(f)	(%)
1: K1	Kavanozdaki İnsan	1e	1	0,76
15: K10, L39, N11	Mahkûm	2e,1k	3	2,30
35: M6	Kilitli Kalma	1e	1	0,76
60: K34, L43, N4	Hapishane	2k, 1e	3	2,30
Toplam:		3k 5e	8	6,15

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

Tablo 6 incelendiğinde bu kategoride bulunan 4 metafordan 2'si (kavanozdaki insan, kilitli kalma) yalnızca erkek öğrenciler, diğer 2 metafor (mahkûm, hapishane) ise hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından üretilmiştir. Bu kategoride en çok mahkûm ve hapishane algısı geliştirilmiştir. Tablo 7'de detaylar yer almaktadır:

Tablo 7: Öğrencilerin Tutsaklık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisinde Ürettikleri Benzetmeler ve Görüş Örnekleri

Resim	Görüş
	“Madde bağımlılığı kavanozun içindeki insana benzer, çünkü insan kendi içine kapanık olduğu için dünya ile iletişimini keser.” (K1)
	“Madde bağımlılığı hapishaneye benzer çünkü hapishaneye giren insan özgür değildir. Madde kullanan insanda özgür değildir. Bağımlılık yapan her şey özgürlüğümüzü kısıtlar tıpkı kelepçeli eller gibi demir parmaklıklar arkasında olmak gibi... (K34)

Sağlık algısı olarak madde bağımlılığı

Bu kategoride 7 (5e, 2k) katılımcı (%5,38) toplam 5 (%6,25) metaforik algı geliştirmişlerdir. Geliştirilen metaforlar; zehir (f= 1), maske (f= 1), mikrop (f= 3), ağrı kesici (f= 1), ruh hastası (f= 1) olmuştur. Detaylar Tablo 8'de gösterilmiştir.

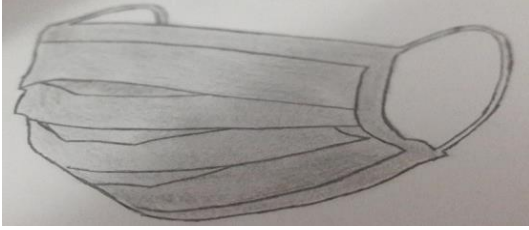

Tablo 8: Sağlık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisine İlişkin Algıların Dağılımı

Metaforik Algı Kodu ve Katılımcılar	Sağlık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenci	
			(f)	(%)
10: K7	Zehir	1e	1	0,76
18: L10	Maske	1k	1	0,76
42: K21, L26, N7	Mikrop	2e,1k	3	2,30
43: K22	Ağrı Kesici	1e	1	0,76
63: L41	Ruh Hastası	1e	1	0,76
Toplam:		2k, 5e	7	5,38

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

Tablo 8 incelendiğinde bu kategoride bulunan 5 metafordan 3'ünü (zehir, ağrı kesici, ruh hastası) yalnızca erkek öğrenciler, 1 metafor ise (maske) yalnızca kız öğrenci, mikrop metaforu ise hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından geliştirilmiştir. Katılımcı ifadelerinden ve benzetmelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Tablo 9: Öğrencilerin Sağlık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisinde Ürettikleri Benzetmeler ve Görüş Örnekleri

Resim	Görüş
	“Madde bağımlılığı maskeye benzer, çünkü madde bağımlılığı özgürlüğümüzü kısıtlayıp hayatımızdaki birçok güzel şeye engel oluyorsa maske de sevdiğimizle aramıza mesafe koyup özgürlüğümüzü kısıtlıyor.” (L10)
	“Madde bağımlılığı mikroba benzer çünkü madde bağımlılığı bir mikrop gibi insan hayatını hem maddi hem de manevi yönden olumsuz etkiler.” (K21)
	“Madde bağımlılığı ağrı kesiciye benzer çünkü önce iyi geldiğini düşünürsün, sonra hiçbir şey olmadığını anlar tekrardan atarsın.” (K22)

Gıda algısı olarak madde bağımlılığı

Bu kategoride 13 (4e, 9k) katılımcı (%10) toplam 9 (%11,25) metaforik algı geliştirilmiştir. Bu kategoride üretilen metaforları; şeker (f= 1), çekirdek (f= 3), kurtlu elma (f= 3), sakız (f= 1), tatlı (f= 1), ekmek (f= 1), çikolata (f= 1), küf (f= 1) ve yemek (f= 1) şeklinde sıralamak mümkündür. Bu kategoride en çok çekirdek (f= 3) ve kurtlu elma (f= 3) metaforunun üretilmiş olduğu görülmekte olup detaylar Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10: Gıda Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kavramına İlişkin Algıların Dağılımı

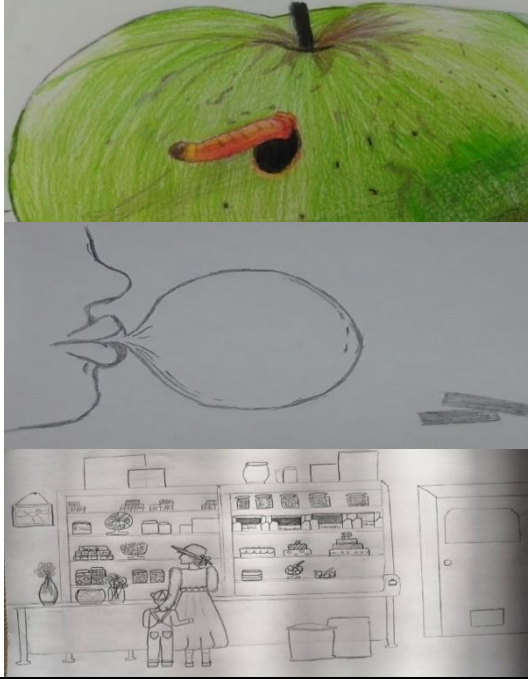
Metaforik Algı Kodu ve Katılımcılar	Gıda Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenci	
			(f)	(%)
8: L3	Şeker	1e	1	0,76
12: L6, L37, K39	Çekirdek	3k	3	2,30
22: K14, K43, K47	Kurtlu Elma	1e,2k	3	2,30
41: K20	Sakız	1e	1	0,76
44: K23	Tatlı	1e	1	0,76
50: L29	Ekmek	1k	1	0,76
62: K36	Çikolata	1k	1	0,76
67: K44	Küf	1k	1	0,76
80: N17	Yemek	1k	1	0,76
Toplam:		9k, 4e	13	10

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

Tablo 10 incelendiğinde bu kategoride bulunan 9 metafordan 3’ü (şeker, sakız, tatlı) erkek öğrenciler, 5 metafor (çekirdek, ekmek, çikolata, küf, yemek) ise kız öğrenciler, kurtlu elma metaforu ise hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından geliştirilmiştir. Kurtlu elma ve çekirdek algıları daha fazla üretilen algılar olarak öne çıkmaktadır. Aşağıda katılımcı ifadelerinden be benzetmelerinden bazılarına yer verilmiştir:

Tablo 11: Öğrencilerin Gıda Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisinde Ürettikleri Benzetmeler ve Görüş Örnekleri

Resim	Görüş
	“Madde bağımlılığı çekirdeğe benzer, çünkü çekirdeğin de bağımlılık yapma özelliği vardır. Yemeğe başladığımız andan itibaren bırakmak hepimize çok zor gelmektedir. (L6)

“Madde bağımlılığı çürük elmaya benzer, çünkü elmanın içine kurt girdiği zaman içten yavaş yavaş çürür insan vücudu da aynı madde girdiği zaman organlar yavaş yavaş çürür. (K14)

“Madde bağımlılığı sakıza benzer, çünkü sakızı ağızımıza alıp çiğnemeye başladığımız zaman kolay kolay bir daha çıkarmak istemiyoruz ama içindeki şeker bizi kendisine çekerken dişlerden tutun da birçok organımıza zarar veriyor.” (K20)

“Madde bağımlılığı şekere benzer, çünkü şekeri dışarıdan vücudumuza alırız ve şekere karşı bağımlılık geliştiririz onu tükettikçe daha fazla tüketmek isteriz bu da beynimizi ve diğer organlarımızı olumsuz etkilemektedir.” (L3)

Teknoloji algısı olarak madde bağımlılığı

Bu kategoride 11 (7e, 4k) katılımcı (%8,46) toplam 5 (%6,25) metaforik algı geliştirilmiştir. Bu kategoride üretilen metaforlar; telefon (f= 4), teknoloji (f= 2), bilgisayar oyunu (f= 3), şarj (f= 1), buzdolabı (f= 1) sıralanabilir. Bu kategoride en çok telefon (f= 4) ve bilgisayar oyunu (f= 3) algısının üretilmiş olduğu görülebilir. Bu kategoriye yönelik ayrıntılar Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: Teknoloji Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kavramına İlişkin Algıların Dağılımı

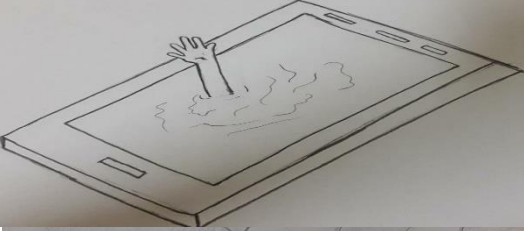

Metaforik Algı Kodu ve Katılımcılar	Teknoloji Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenci	
			(f)	(%)
3: K2, L2, L15, L49	Telefon	3e,1k	4	3,07
14: K9, K33	Teknoloji	1k,1e	2	1,53
34: L21, L28, K38	Bilgisayar Oyunu	3e	3	2,30
40: N16	Şarj	1k	1	0,76
79: N15	Buzdolabı	1k	1	0,76
Toplam:		4 k, 7e	11	8,46

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

Tablo 12’ye dikkat edildiğinde bu kategoride bulunan 5 metafordan 1’i (bilgisayar oyunu) yalnızca erkek öğrenciler, 2’si (şarj, buzdolabı) yalnızca kız öğrenciler, 2’si (telefon, teknoloji) ise hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından geliştirilmiştir. Bu kategoride “telefon ve bilgisayar oyunu” en fazla üretilen algılar

olarak öne çıkmıştır. Tablo 13’te katılımcı ifade örneklerinin bazıları ve çizimleri sıralanmıştır:

Tablo 13: Öğrencilerin teknoloji algısı olarak madde bağımlılığı kategorisinde ürettikleri benzetmeler ve görüş örnekleri

Resim	Görüş
	“Madde bağımlılığı telefon bağımlılığına benzer, çünkü telefon bağımlısı insan da madde bağımlısı insan gibi birçok sağlık sıkıntıları yaşar ruhsal ve fiziksel olarak kendini yıpratır.” (K2)
	“Madde bağımlılığı teknolojiye benzer, çünkü belli bir zamandan sonra insanı kendine adapte eder ve bırakması çok zor bir hale gelir. (K33)
	“Madde bağımlılığı pubg mobile oyununa benzer, çünkü insanları bedensel ve psikolojik yönden etkiler. Bağımlılık yapması yanı sıra şiddete de yönlendirir.” (L28)

Doğa algısı olarak madde bağımlılığı

Bu kategoride 34 (19e, 15k) katılımcı (%26,15) toplam 15 (%18,75) metaforik algı geliştirilmiştir. Bu kategoride üretilen metaforlar; çiçek (f= 5), ağaç (f= 5), yılan (f= 4), bataklık (f= 4), depresyon (f= 3), kuş (f= 3), canavar (f= 2), çukur, okyanus, çığ, mevsim, su, ateş, ahtapot ve uçurum (f= 1) olarak sıralanabilir. Bu kategoride en çok telefon (f= 4) ve bilgisayar oyunu (f= 3) algısının üretilmiş olduğu görülebilir. İlgili detaylar Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14: Doğa Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kavramına İlişkin Algıların Dağılımı

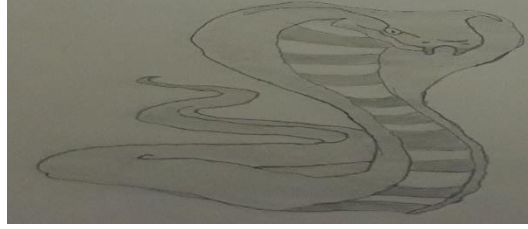
Metaforik Algı Kodu ve Katılımcılar	Doğa Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenci	
			(f)	(%)
5: K4	Çukur	1e	1	0,76
9: L4	Okyanus	1e	1	0,76
13: L7, K42, L46, K46, N5	Çiçek	4e, 1k	5	3,84
23: L12, L22, K27	Deprem	2e, 1k	3	2,30
25: K15, K16, L24, L50, M2	Ağaç	3k, 2e	5	3,84
30: L18	Çığ	1k	1	0,76
31: K18, K19	Canavar	2e	2	1,53
32: L19, K26, K41, M10	Yılan	2e, 2k	4	3,07
37: M7	Mevsim	1e	1	0,76
39: N14	Su	1k	1	0,76
46: K25, K37, N13	Kuş	2e, 1k	3	2,30
51: L30	Ateş	1k	1	0,76
53: L32, L45, M1, M11	Bataklık	1e, 3k	4	3,07
57: K32	Ahtapot	1e	1	0,76
61: L38	Uçurum	1k	1	0,76
Toplam:		15k, 19e	34	26,15

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

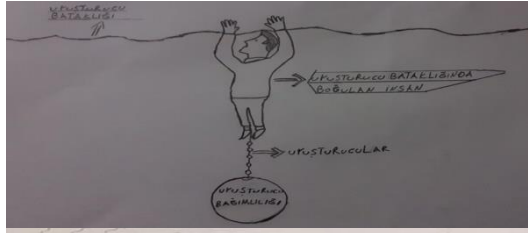
Tablo 14 incelendiğinde bu kategoride bulunan 15 metafordan 5'ini (çukur, okyanus, canavar, mevsim, ahtapot) erkek öğrenciler, 4'ünü (çığ, su, ateş, uçurum) ise yalnızca kız öğrenciler, 6'sı (çiçek, deprem, ağaç, yılan, kuş, bataklık) da hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından geliştirilmiştir. Bu kategoride "çiçek" ve "ağaç" en fazla üretilen algılar olarak öne çıkmakla birlikte "yılan" ve "bataklık" algıları da diğer fazla üretilen metaforlar olmuştur. Katılımcı ifade örneklerinin bazıları Tablo 15'te yer almaktadır:

Tablo 15: Öğrencilerin Doğa Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisinde Ürettikleri Benzetmeler ve Görüş Örnekleri

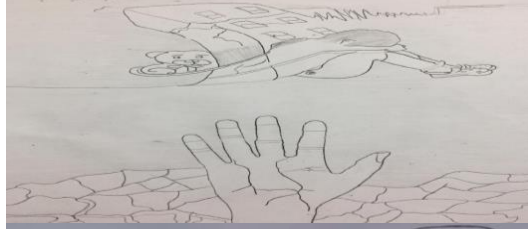
Resim	Görüş
	"Madde bağımlılığı susuz kalmış bir çiçeğe benzer, çünkü nasıl çiçeğin yaşamak için suya ihtiyacı varsa maddeyi de ihtiyaç haline getirmiş insanlar vardır". (L46)
	"Madde bağımlılığı kuru ağaca benzer, çünkü yeterli besin, gerekli oksijeni alamayan gerekli suyu alamayan bir ağaç fonksiyonlarını kaybetmeye başlar, kurur ve ölür. Aynı bir ağaç gibi insan da madde kullanmaya başlarsa vücudu için gerekli besin maddelerini almaz, kirli havaya ve zararlı maddelere maruz kalır sağlığını kaybeder." (K16)

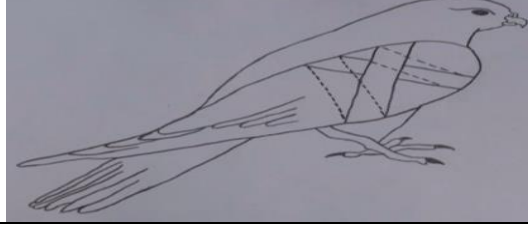
“Madde bağımlılığı yılanı benzer, çünkü yılan gibi sinsiye hayatımıza girer ve bizi zehirler.” (K26)

“Madde bağımlılığı ayağına pranga vurulu bir insanın bataklığa düşmesine benzer, çünkü uyuşturucu madde bataklığına bir kere düşersek kurtulması çok zordur. Madde bağımlılığı adeta pranga vurulmuşçasına bizim bu bataklıktan çıkmamıza engel olur, bizi daha da dibе çeker. (L32)

“Madde bağımlılığı depreme benzer, çünkü insan madde kullandığında kendini kaybeder ve derecesi arttıkça ölümle sonuçlanır. Deprem de böyledir şiddeti ne kadar büyükse yıkılması o kadar kolay olur.” (K27)

“Madde bağımlılığı kanadı kırılmış kuşa benzer, çünkü kanadı kırılmış kuş uçmak ister ama uçamaz madde bağımlısı insan da maddeyi bırakmak ister ama bırakamaz.” (K37)

Materyal algısı olarak madde bağımlılığı

Bu kategoride 17 (7e, 10k) katılımcı (%13,07) toplam 13 (%16,25) metaforik algı geliştirilmiştir. Bu kategoride üretilen metaforlar; kukla, ayakkabı, mum, pil ($f=2$), at gözlüğü, kum saati, ip, yağlı kayış, zincir, kova, yapııştırıcı, para, kalemtıraş ($f=1$) olarak sıralanabilir. Materyal algısı olarak madde bağımlılığına ilişkin detaylar Tablo 16'da yer almaktadır.

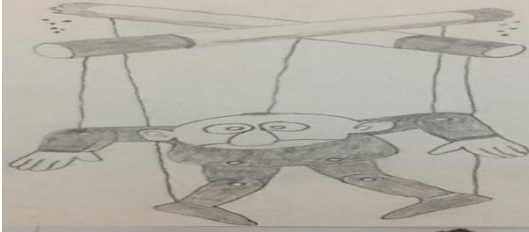
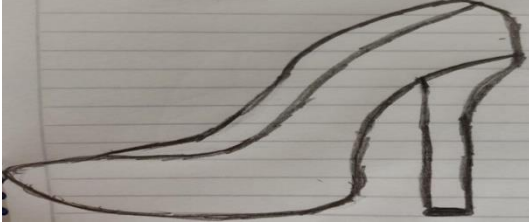
Tablo 16: Materyal Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kavramına İlişkin Algıların Dağılımı

Metaforik Algı Kodu ve Katılımcılar	Materyal Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenci	
			(f)	(%)
6: K5, L5	Kukla	1e,1k	2	1,53
7: K6, L9	Ayakkabı	2k	2	1,53
11: K8	At Gözlüğü	1k	1	0,76
26: L14	Kum Saati	1k	1	0,76
28: K17, N1	Mum	2e	2	1,53
36: N8	İp	1e	1	0,76
55: L34	Yağlı Kayış	1e	1	0,76
68: L47	Zincir	1k	1	0,76
69: K49, M4	Pil	1e,1k	2	1,53
70: K50	Kova	1e	1	0,76
72: L51	Yapıştırıcı	1k	1	0,76
74: N3	Para	1k	1	0,76
77: M5	Kalemtırış	1k	1	0,76
Toplam:		10k, 7e	17	13,07

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

Tablo 16 incelendiğinde bu kategoride bulunan 13 metafordan 4'ü (mum, ip, yağlı kayış, kova) erkek öğrenciler, 7'si (ayakkabı, at gözlüğü, kum saati, zincir, yapıştırıcı, para, kalemtırış) kız öğrenciler, 2'si (kukla ve pil) ise hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından geliştirilmiştir. Bu kategoride “kukla, ayakkabı, mum ve pil” öne çıkan algılardır. Aşağıdaki tabloda katılımcı ifade örneklerinden ve çizimlerinden bazıları sıralanmıştır:

Tablo 17: Öğrencilerin Materyal Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisinde Ürettikleri Benzetmeler ve Görüş Örnekleri

Resim	Görüş
	“Madde bağımlılığı kuklaya benzer, çünkü bağımlı olduğumuz maddeler irademizi elimizden alarak bizi kukla gibi elinde oynatır.” (5)
	“Madde bağımlılığı topuklu ayakkabıya benzer çünkü birçok kadının olmazsa olmazı topuklu ayakkabı can yakıcı, kimi zaman da ayağa zarar verici olsa da birçok kadın özel günlerinde veya normal hayatlarında ondan asla vazgeçemiyor.” (L9)

“Madde bağımlılığı muma benzer, çünkü mum ilk yakıldığı zaman yavaş yavaş erimeye başlar ve biter. İnsanda zararlı maddeyi kullanmaya başladığı zaman organları yavaş yavaş tükenir ve ölür. Tıpkı mumun eriyip bitmesi gibi.” (K17)

“Madde bağımlılığı zincire benzer, çünkü zincir nasıl herhangi bir şeyi kilit altına alıp açılmasını engelliyorsa, uyuşturucu da aynı şekilde insanların düşüncelerini, duygularını, hareketlerini ve bedenini zincirleyip kilit altına alır ve bağlar.” (L47)

“Madde bağımlılığı at gözlüğüne benzer, çünkü insanın odak noktası maddedir. Etrafında olup bitenden habersiz sadece maddeye yönelimi vardır ve hayatın vazgeçilmez bir parçası sanır.” (K8)

Ulaşım çağrışımı olarak madde bağımlılığı

Bu kategoride 7 (5e, 2k) katılımcı (%5,38) toplam 6 (%7,5) metaforik algı geliştirilmiştir. Bu kategoride üretilen metaforlar; araba (f= 2), denizaltı, yol, trafik kazası, su alan gemi, araba lastiği (f= 1) olmuştur. İlgili detaylar Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18: Ulaşım çağrışımı Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kavramına İlişkin Algıların Dağılımı

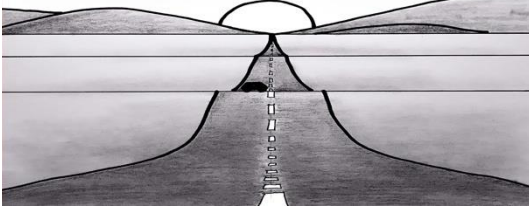
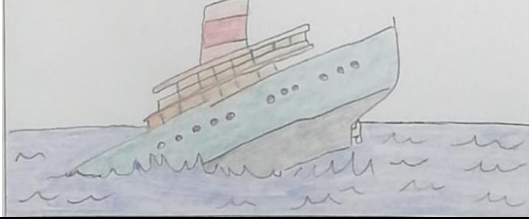
Metaforik Algı Kodu ve Katılımcılar	Ulaşım Çağrışımı Olarak Madde Bağımlılığı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenci	
			(f)	(%)
4: K3	Denizaltı	1e	1	0,76
38: N12	Yol	1k	1	0,76
58: L35	Trafik Kazası	1e	1	0,76
65: K40	Su Alan Gemi	1e	1	0,76
73: N2	Araba Lastiği	1e	1	0,76
75: N6, N9	Araba	1k, 1e	2	1,53
Toplam:		2k, 5e	7	5,38

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

Tablo 18 incelendiğinde bu kategoride bulunan 6 metafordan 4’ü (denizaltı, trafik kazası, su alan gemi, araba lastiği) erkek öğrenciler, 1’i (yol) yalnızca kız öğrenci, 1’i (araba) ise hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından

geliştirilmiştir. Aşağıda katılımcı ifade örneklerinin bazıları sıralanmıştır (Tablo 19):

Tablo 19: Öğrencilerin Ulaşım Çağrışımı Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisinde Ürettikleri Benzetmeler ve Görüş Örnekleri

Resim	Görüş
	“Madde bağımlılığı trafik kazasına benzer, çünkü bir kaza nasıl insanı fiziksel ve ruhsal olarak etkiliyorsa madde bağımlılığı da öyledir.” (L35)
	“Madde bağımlılığı sonu olmayan bir yola benzer ne kadar adım atıp, koşsan da varabileceğin bir yer olmaz.” (N12)
	Madde bağımlılığı su alan bir gemiye benzer, çünkü su alan bir gemi yavaş yavaş batarken bağımlı bir insan ise yavaş yavaş ölüür. (K40)

Korku ve endişe algısı olarak madde bağımlılığı

Bu kategoride 7 (8e, 5k) katılımcı (% 10) toplam 9 (% 11,25) metaforik algı üretmiştir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar; kumar (f= 4), atasözü (f= 2), azrail, şeytan, elektrik çarpması, mezar, hırsızlık, şiddet ve leke (f= 1) olarak ifade edilebilir (Tablo 20).

Tablo 20: Korku ve Endişe Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kavramına İlişkin Algıların Dağılımı

Metaforik Algı Kodu ve Katılımcılar	Korku ve Endişe Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	Cinsiyet	Metaforik Algıyı Temsil Eden Öğrenci	
			(f)	(%)
2: L1, K35, K48, N10	Kumar	3e,1k	4	3,07
33: L20	Azrail	1e	1	0,76
47: K28, L48	Atasözü	2e	2	1,53
49: L27	Şeytan	1e	1	0,76
52: L31	Elektrik Çarpması Mezar	1k	1	0,76
59: L36	Hırsızlık	1e	1	0,76
64: L42	Şiddet	1k	1	0,76
66: L44	Leke	1k	1	0,76
78: M9		1k	1	0,76
Toplam:		5k, 8e	13	10

*Tabloda, e: erkek ve k: kız cinsiyetlerini belirtmektedir. * f=sıklık, %=yüzde

Tablo 20 incelendiğinde bu kategoride bulunan 9 metafordan 4'ü (Azrail, atasözü, şeytan, mezar) yalnızca erkek öğrenciler, 4'ü (elektrik çarpması, hırsızlık, şiddet, leke) yalnızca kız öğrenciler, 1'i de (kumar) hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından geliştirilmiştir. Bu kategoride kumar metaforu öne çıkmaktadır. Katılımcı ifadelerinden ve benzetmelerinden bazıları Tablo 21'deki gibidir:

Tablo 21: Öğrencilerin Korku ve Endişe Algısı Olarak Madde Bağımlılığı Kategorisinde Ürettikleri Benzetmeler ve Görüş Örnekleri

Resim	Görüş
	“Madde bağımlılığı elektrik çarpmasına benzer, çünkü tek bir organı değil, tüm vücudu olumsuz etkiler. Elektrik çarpmasında ve madde bağımlılığında birden fazla organ zarar görür. İkisinin iyileşme ve tedavi süreci zaman alır.” (L31)
	“Madde bağımlılığı” hırsızlığa benzer, çünkü hayatımızdan sağlığımızı, düşüncelerimizi, iyi hissetmemizi, kaliteli, huzurlu ve iyi yaşam hakkımızı alarak; kötü, sağlıklı olmayan, gereksiz, işe yaramayan durumları hayatımıza katıyor.” (L42)

“Madde bağımlılığı kumara benzer, çünkü madde bağımlılığı kumar gibi insanların maddi durumunu bitirerek ailenin dağılmasına sebep olur.” (K35)

“Madde bağımlılığı İnsanın kendi mezarını kazmasına benzer, çünkü herkesten uzaklaşmış ölümü bekleyen biri haline dönüşür.” (L36)

“Madde bağımlılığı Azrail’e benzer, çünkü ölümün habercisidir ve can alır. Madde bağımlılığı da Azrail gibi can alır.” (L 20)

Cinsiyet Değişkenine Göre “Madde Bağımlılığı” Kavramına Yönelik Üretilen Metaforik Algıların Karşılaştırılması

Tablo 22’de yüksekokul öğrencilerinin 9 kategoriye ilişkin metaforik algıları cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmıştır. Yapılan mukayesede çalışma grubuna katılan erkek ve kız öğrencilerin “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforik algıların birbirinden farklı olduğu görülmüştür. Detaylar Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22: Erkek ve Kız Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Kavramına İlişkin Algıların Kategorilere Göre Dağılımları

Kategoriler	Erkek öğrenci		Kız öğrenci		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İnsani Özellikler Olarak Madde Bağımlılığı	13	17,80	7	12,28	20	15,38
Tutsaklık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	5	6,84	3	5,26	8	6,15
Sağlık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	5	6,84	2	3,50	7	5,38
Gıda Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	4	5,47	9	15,7	13	10
Teknoloji Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	7	9,58	4	7,01	11	8,46
Doğa Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	19	26,02	15	26,31	34	26,15
Materyal Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	7	9,58	10	17,54	17	13,07
Ulaşım Çağrışımı Olarak Madde Bağımlılığı	5	6,84	2	3,50	7	5,38
Korku ve Endişe Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	8	10,95	5	8,77	13	10
Toplam	73	100	57	100	130	100

* f=sıklık, %=yüzde

Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların geliştirdikleri metaforlar Tablo 22’de görüldüğü gibi 9 farklı kategori altında değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. “Doğa algısı olarak madde bağımlılığı” kategorisi 19 erkek (%26,02) ve 15 kız (%26,31) öğrenci tarafından toplamda 35 (%26,15) metaforik algıdan meydana gelmiştir. Oranlar incelendiğinde katılımcılar tarafından en fazla metaforik algı bu kategoride üretilmiştir. Katılımcı sayısı olarak ikinci sırada “İnsani özellikler olarak madde bağımlılığı” kategorisinin yer aldığı görülebilir. “Sağlık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı” ve “Ulaşım Çağırışımı Olarak Madde Bağımlılığı” kategorileri ise katılımcı sayısı anlamında en az metafor üretilen kategoriler olmuşlardır. Bütün kategorilerde her iki cinsiyet grubu tarafından algılar üretildiği ayrıca “Gıda Algısı Olarak Madde Bağımlılığı” ve “Materyal Algısı Olarak Madde Bağımlılığı” kategorilerinde kız öğrencilerin sayısal olarak daha üstün oldukları, diğer bütün kategorilerde ise sayısal anlamda üstünlüğün erkek öğrencilere ait olduğu belirlenmiştir.

“Uyuşturucu Maddeler ve Kaçakçılık Dersi” Alan Öğrenciler ile Dersi Almayan Öğrencilerin “Madde Bağımlılığı” Kavramına Yönelik Ürettikleri Metaforik Algıların Karşılaştırılması

Tablo 23’te yüksekökol öğrencilerinin 9 kategoriye ilişkin metaforik algıları Uyuşturucu Maddeler ve Kaçakçılık (UMK) dersini alan ve almayan öğrenciler bakımından karşılaştırılmıştır. Analize yönelik detaylar Tablo 23’te yer almaktadır.

Tablo 23: UMK Dersini Alan ve Almayan Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Kavramına İlişkin Algılarının Kategorilere Göre Dağılımları

Kategoriler	UMK Dersini alan öğrenci		UMK Dersini almayan öğrenci		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İnsani Özellikler Olarak Madde Bağımlılığı	18	17,64	2	7,14	20	15,38
Tutsaklık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	5	4,90	3	10,71	8	6,15
Sağlık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	6	5,88	1	3,57	7	5,38
Gıda Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	12	11,76	1	3,57	13	10
Teknoloji Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	9	8,82	2	7,14	11	8,46
Doğa Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	26	25,49	8	28,57	34	26,15
Materyal Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	12	11,76	5	17,85	17	13,07
Ulaşım Çağırışımı Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	3	2,94	4	14,28	7	5,38
Korku ve Endişe Algısı Olarak Madde Bağımlılığı	11	10,7	2	7,14	13	10
Toplam	102	100	28	100	130	100

* f=sıklık, %=yüzde

Yapılan karşılaştırmada çalışma grubunda yer alan; dersi alan ve almayan öğrencilerin “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin bütün kategorilerde metaforik

algı ürettikleri görülmüştür. Çalışmaya, UMK dersini almayan 28 öğrenci (%21,53) katılmasına rağmen “*Ulaşım Çağrışımı Olarak Madde Bağımlılığı*” kategorisine bu öğrencilerin daha fazla metaforik algı ürettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin toplamda en fazla metafor ürettikleri “*Doğa algısı olarak madde bağımlılığı*” kategorisinde ise UMK dersini almayan öğrencilerin kendi aralarında en fazla algıyı ürettikleri ortaya çıkmıştır. UMK dersini almayan öğrencilerin toplam geliştirilen 80 farklı metaforik algıdan 26 tanesini üretmeleri (%32,5), bütün kategorilere katkı sağlamış olmalarının yanında üstün oldukları bir kategorinin (*Ulaşım Çağrışımı Olarak Madde Bağımlılığı*) olması gibi durumlarla birlikte değerlendirildiğinde UMK dersini alan ve almayan öğrencilerin madde bağımlılığı kavramına ilişkin metaforik algılarında yüksek bir farkın olmadığı yönünde bir çıkarım yapılabilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Davranış bilimi uzmanları, bir kişiyi uyaran tüm varlıkların bağımlılık yapabileceğine inanmakta ve bir alışkanlık zorunluluğa dönüştüğünde de bağımlılık olarak değerlendirilebileceğini düşünmektedirler (Alavi vd., 2012). Madde bağımlılığı, zararlı sonuçlarına rağmen zorlayıcı veya kontrol edilmesi zor; madde arama ve kullanımı ile karakterize kronik bir hastalıktır (NIDA, 2018). Geçen yüzyılın büyük bir bölümünde, madde bağımlılığını inceleyen bilim adamları, bağımlılığın doğası hakkında güçlü mitlerin ve yanlış anlamaların gölgesinde çalışmalarını yürütmüşlerdir (Volkow, 2014). Bir durumu veya sorunu görme ve anlamada en etkili yollardan biri metaforlardır. Metafor, bireyin kendisini veya durumunu mevcut görme biçimleriyle uyuşturmadığında, duyuşsal olarak anlamlı uyaranlar sağlayarak, bireyin kişisel gerçeklik sisteminde yapısal değişiklikler meydana getirir (Marlatt & Fromme, 1987). Bu araştırma, yükseköğretim öğrencilerinin “madde bağımlılığı” kavramını ne şekilde algılayıp, nasıl betimlemeye çalıştıklarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu kapsamda katılımcıların “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforik algılar incelendiğinde erkek öğrencilerin 73, kız öğrencilerin ise 57 olmak üzere toplam 130 adet metaforik algı ürettikleri tespit edilmiştir. Üretilen 130 metafordan benzer olanları ayıklandığında 80 adet farklı metaforik algının geliştirilmiş olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda katılımcıların en fazla ürettikleri metaforların çiçek, aşk ve ağaç olduğu belirlenmiştir. Her ne kadar olumlu algılarla madde bağımlılığı özdeşleştirilmiş gibi görünse de “susuz kalmış çiçek, kurumuş ağaç ve aşkın olumsuz psikolojik yönlerinin” katılımcılar tarafından metafor gerekçelendirme bölümlerinde yapmış oldukları açıklamalar madde bağımlılığının zararlı etkilerinin altının çizilmesi ve kullanılmaması gerektiğinin vurgulanması bakımından önem arz etmektedir. Gyuró’nun (2016) madde bağımlıları üzerinde yapmış olduğu metafor çalışmasında ise “aşk” metaforu bu araştırmanın aksine “mutlulukla” anlamlandırılarak “uyuşturucunun” olumlu bir çağrışım uyandırmasına neden olmuştur.

Genel olarak üretilen metaforlar incelendiğinde bazı metaforik algıların yalnızca kız öğrenciler (ayakkabı, at gözlüğü, çekirdek, makyaj, maske, çürümüş beyin, parmak çıtlatma, kum saati, uyku, çığ, yol, su, şarj, ekmek, ateş, elektrik çarpması, uçurum, çikolata, hırsızlık, şiddet, küf, zincir, yapıştırıcı, para, çocuk, kalemtıraş, leke, buzdolabı, yemek); bazı metaforik algıların ise yalnızca erkek öğrenciler tarafından (kavanozdaki insan, denizaltı, çukur, şeker, okyanus, zehir, alışveriş, intihar, mum, canavar, Azrail, bilgisayar oyunu, kilitli kalma, ip, mevsim, sakız, ağrı kesici, tatlı, kız, atasözü, çöldeki insan, şeytan, karşılıksız sevgi, yağlı kayış, yenilmiş sporcu, ahtapot, trafik kazası, mezar kazma, ruh hastası, su alan gemi, kova, arkadaş, araba lastiği) üretildiği tespit edilmiştir. Yılmaz ve arkadaşlarının (2020) sağlık bilimleri alanında öğrenim gören bireylerin bağımlılık kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkardıkları çalışmalarında kız öğrencilerin en çok bağımlılığı kontrol edilmesi çok zor bir unsur olarak algıladıkları, erkek öğrencilerin ise en çok destekleyici ve ihtiyaç duyulan bir unsur olarak tanımladıkları görülmüştür. Bu sonuç, araştırmada üretilen metaforlara yüklenen anlamlarla kısmen örtüşmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin “madde bağımlılığı” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforik algılar; somut, soyut, canlı, cansız varlık ve nesnelere ilişkilendirilerek ürettikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde Çelik (2017) ve Gyuró'nun (2016) çalışmalarında da bu özelliklerde metaforik algılar üretilmiştir. Ayrıca araştırmadaki geliştirilen metaforların çeşitliliği düşünüldüğünde madde bağımlılığının birkaç metaforla sınırlandırılmayacağı görülmüştür.

Araştırmada öğrencilerin “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforik temsilleri 9 farklı kategori altında incelenmiştir. Bu metaforlar; insani özellikler olarak madde bağımlılığı, tutsaklık algısı olarak madde bağımlılığı, sağlık algısı olarak madde bağımlılığı, gıda algısı olarak madde bağımlılığı, teknoloji algısı olarak madde bağımlılığı, doğa algısı olarak madde bağımlılığı, materyal algısı olarak madde bağımlılığı, ulaşım çağrışımı olarak madde bağımlılığı, korku ve endişe çağrışımı algısı olarak madde bağımlılığı kategorileri altında yapılandırılmıştır. İnsani özellikler olarak madde bağımlılığı kategorisinde öğrenciler madde bağımlılığını; “kız, çocuk, çöldeki insan, arkadaş” gibi doğrudan bir insana ve “yenilmiş sporcu, karşılıksız sevgi, parmak çıtlatma” gibi insanın yaşayabileceği duygu ve alışkanlıklara benzetmişlerdir. Bu benzetmeler, katılımcıların madde bağımlılığının önem arz ettiğine dikkat çekmeye çalışmış olabileceklerini düşündürmüştür.

Araştırmada tutsaklık algısı olarak madde bağımlılığı kategorisinde en fazla mahkûm ve hapisane metaforu geliştirilmiştir. Üretilen metaforlarda katılımcıların, madde bağımlılığının bireylerin özgürlüklerini sınırlandırdığına doğrudan dikkat çekmeye çalıştıkları söylenebilir. Nitekim mahkûmlar için en zor yoksunlukların özgürlük, özerklik, güvenlik, mal ve hizmetler olduğu düşünüldüğünde madde bağımlılığı da kısmen insanları bunlardan zaman zaman alıkoyabilmektedir. Sağlık algısı olarak madde bağımlılığı kategorisinde özellikle

mikrop ve maske metaforlarının üretilmesi, günümüzde etkisini halen devam ettiren Covid-19 salgınına bağlanabilir. Bilindiği üzere bulaşıcı hastalıklar, dünya çapındaki ölümlerin dörtte bir ile üçte birinden sorumlu olan başlıca ölüm nedenlerinden biridir. Bu anlamda viral bulaşmayı önlemek adına başvurulmuş acil çabalardan biri olan maske metaforunun geliştirilmesi madde bağımlılığının önüne geçilmesi gereken bir tehlike olduğunu vurgulamak adına önemli görülebilir. Gıda algısı olarak madde bağımlılığı kategorisinde ise kurtlu elma ve çekirdek algıları en fazla üretilen algılar olarak ön plana çıkmaktadır. Katılımcıların özellikle bu kategoride çekirdek metaforunu daha fazla üretmeleri belki de birçok insanın “*Şu çekirdeği yemeğe başladım mı bitirmeden bırakamıyorum.*” ifadesinden hareketle madde bağımlılığının psikolojik yönüne dikkat çekmek istemeleri olabilir.

Teknoloji algısı olarak madde bağımlılığı kategorisinde “telefon ve bilgisayar oyunu” en fazla üretilen algılar olmuştur. Günümüzün ciddi diğer bir bağımlılığı olan dijital bağımlılıktan hareketle katılımcıların bu kategorideki algıları geliştirmiş oldukları düşünülebilir. Dijital bağımlılık, teknolojik araçların kullanıcılarının hayatlarına zarar verdiğinde ve zararlı etkilerine rağmen durdurulmasının önüne geçilemediğinde ortaya çıkabilir. Akıllı telefonlar, video oyunları ve sosyal medya uygulamaları da tıpkı sigara, uyuşturucu veya kumarla benzer etkilere sahiptir; insanlar için zararlıdır ve bağımlılık yapabilir (Alter 2018; Eyal 2020). Doğa algısı olarak madde bağımlılığı kategorisinde “çiçek” ve “ağaç” en fazla üretilen algılar olarak öne çıkmakla birlikte “yılan” ve “bataklık” metaforları da en fazla üretilen diğer imgeler olmuştur. Bu kategoride geliştirilen metaforlar düşünüldüğünde günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olan doğa ve tabiat unsurlarının katılımcıların algılarına fazlasıyla etki ettiği söylenebilir. Materyal algısı olarak madde bağımlılığı kategorisinde “kukla, ayakkabı, mum ve pil” öne çıkan algılar olarak belirlenmiştir. Üretilen metaforlardan kuklaların başkaları tarafından yönlendirilmesi, pilin zamanla tükenmesi katılımcıların düşüncelerinin yönünü belirlemelerinde etkili olduğu ifade edilebilir. Ulaşım çağrışımı olarak madde bağımlılığı kategorisinde de katılımcıların trafik kazası gibi insanı doğrudan maddi ve manevi yönden etkileyen algı geliştirmeleri, yine sonsuz bir yol algısı üreterek madde bağımlılığının beyhude bir çabadan başka bir şey olmadığına dikkat çekmeye çalıştıklarını düşündürebilir. Korku ve endişe algısı olarak madde bağımlılığı kategorisinde ise kumar metaforu öne çıkmaktadır. Üretilen metaforlardan anlaşıldığı üzere katılımcıların madde bağımlılığının rahatsızlık verici yönünü ön plana çıkarmış oldukları görülmektedir. Kumarın, zararları kontrolsüz bir şekilde gelişen, bağımlılık yaratan, kişiyi öz değerlendirme yapmaktan uzak tutan, onları yardım arama davranışlarına sürükleyen (Langham vd., 2016) özellikleri barındırması sebebiyle madde bağımlılığı ile benzer sonuçlara yol açtığı söylenebilir.

Metaforların seçiminde yaşanan kültürel çevrenin etkili olduğu söylenebilir (Gyuró, 2016). Bunun yanı sıra cinsiyet değişkeni de önemli bir faktördür. Bu değişkene göre üretilen metaforlar incelendiğinde erkek ve kız

öğrencilerin ürettikleri metaforların birbirinden farklı olduğu görülmüştür. Doğa algısı olarak madde bağımlılığı” kategorisi 19 erkek ve 15 kız öğrenci tarafından toplamda 35 (%26,15) metaforik algıdan meydana gelmiştir. Oranlar incelendiğinde katılımcılar tarafından en fazla metaforik algıyı bu kategoride üretmiştir. Katılımcı sayısı olarak ikinci sırada “İnsani Özellikler Olarak Madde Bağımlılığı” kategorisinin yer aldığı görülebilir. “Sağlık Algısı Olarak Madde Bağımlılığı” ve “Ulaşım Çağrışımı Olarak Madde Bağımlılığı” kategorileri ise katılımcı sayısı anlamında en az metafor üretilen kategoriler olmuşlardır. Bütün kategorilerde her iki cinsiyet grubu tarafından metaforlar üretildiği ayrıca “Gıda Algısı Olarak Madde Bağımlılığı” ve “Materyal Algısı Olarak Madde Bağımlılığı” kategorilerinde kız öğrencilerin daha fazla metafor ürettikleri, bununla birlikte diğer bütün kategorilerde ise erkek öğrencilerin daha sıklıkta metafor ürettikleri tespit edilmiştir.

Araştırmanın amaçları kapsamında yapılan karşılaştırmada çalışma grubunda yer alan; dersi alan ve almayan öğrencilerin “madde bağımlılığı” kavramına ilişkin bütün kategorilerde metaforik algı ürettikleri görülmüştür. Çalışmaya, UMK dersini almayan 28 öğrenci katılmasına rağmen “Ulaşım Çağrışımı Olarak Madde Bağımlılığı” kategorisine bu öğrencilerin daha fazla metaforik algı ürettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin toplamda en fazla metafor ürettikleri “Doğa algısı olarak madde bağımlılığı” kategorisinde ise UMK dersini almayan öğrencilerin kendi aralarında en fazla algıyı ürettikleri ortaya çıkmıştır. UMK dersini almayan öğrencilerin toplam geliştirilen 80 farklı metaforik algıdan 26 tanesini üretmeleri, bütün kategorilere katkı sağlamış olmalarının yanında üstün oldukları bir kategorinin (Ulaşım Çağrışımı Olarak Madde Bağımlılığı) olması gibi durumlarla birlikte değerlendirildiğinde UMK dersini alan ve almayan öğrencilerin madde bağımlılığı kavramına ilişkin metaforik algılarında önemli bir farkın olmadığı ifade edilebilir. Bu da “madde bağımlılığı” konusunun her zaman güncel bir konu olması ve herkesin bu konuyla ilgili bir fikrinin olmasıyla açıklanabilir.

Nitel araştırmalar az örneklem veya küçük çalışma grupları ile yürütülür (Baltacı, 2019; Baltacı, 2018; Marshall, 1996; Teddlie & Yu, 2007). Araştırmacı, katılımcı sayısını az tutarak, belirli katılımcılar ile daha ayrıntılı ve derinlemesine inceleme imkânı bulabilir. Bu durum zaman ve maliyet olarak da araştırmacının işini kolaylaştırır. (Baltacı, 2019; Pope vd., 2006). Çalışma, nitel araştırma yöntemi dikkate alındığında Yozgat Bozok Üniversitesi Sorgun Meslek Yüksekokulu ve Şefaati Meslek Yüksekokulu öğrencileriyle sınırlıdır. Başka fakülte ve birimlerde, yine farklı üniversitelerde, bağımlılıkla mücadelede rol oynayan kurum ve kuruluşların veri ve kayıtları dikkate alınarak madde bağımlılığının yoğun olduğu bölgelerde çeşitli çalışmalar yapılabilir. Ayrıca araştırma sonuçları doğrultusunda risk grubundaki bireylerin bilinçlendirilmesi amacıyla başta bu ve benzeri araştırmalarda öne çıkan ya da olumlu/olumsuz olarak geliştirilen metaforlar sosyolojik açıdan incelenerek, madde bağımlılığı kavramının bireyler üzerindeki izlenimlerinin altında yatan sebepler araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Abrams, M. H. (1999). *A glossary of literary terms*. US: Harcourt Brace Collage Publisher.

Akers, L., Gordon, J. S., Reyna, S., & Severson, H. H. (2014) Metaphors of smokeless tobacco addiction and cessation. *Addiction Research & Theory*, 22 (1), 49-56.

Akıncı, H. (2017). Madde bağımlılığı ve manevi destek. Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yalova.

Alavi, S. S., Ferdosi, M., Jannatifard, F., Eslami, M., Alaghemandan, H., & Setare, M. (2012). Behavioral addiction versus substance addiction: Correspondence of psychiatric and psychological views. *Int J Prev Med*, 4, 290-294.

APA (American Psychiatric Association). (1952). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. www.turkpsikiyatri.org/arsiv/dsm-1952.pdf, (Erişim Tarihi: 22.02.2022).

APA (American Psychiatric Association). (1968). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. <https://www.madinamerica.com/wp-content/uploads/2015/08/DSM-II.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.02.2022).

Alter, A. (2018). *Irresistible: The rise of addictive technology and the business of keeping Us hooked*. London: Penguin Press.

Avcı, F. (2020). Öğretmenlerin sosyal medya kullanımları ve sosyal medya kavramına ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 6 (2), 769-788.

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 231– 274.

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388.

Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Blumenberg, H. (2010). *Paradigms for a metaphorology*. Ithaca: Cornell University Press.

Borges, J. L. (2000). *This craft of verse*. Cambridge: Harvard University Press.

Buisman, W. R. (1995). *Drug education: Programmes and methodology an overview of opportunities for drug prevention*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000100921>, (Erişim Tarihi: 21.08.2022).

Cambridge Dictionary. (2022). *Metaphor*. <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6z%C3%BCk/ingilizce/metaphor>, (Erişim Tarihi: 01.03.2022).

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.), Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Çelik, Y. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının uyuşturucu madde kavramına ilişkin algıları. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), 85-104.

Egüz, Ş. & Kesten, A. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin sosyal medya algılarının metafor yoluyla belirlenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 7 (3), 219-240.

Eyal, N. (2020). *Indistractable: How to control your attention and choose your life*. London: Bloomsbury Publishing PLC.

Geary, J. (2012). *I is an other: The secret life of metaphor and how it shapes the way we see the world*. New York: Harper Collins Publishers.

Gentner, D., Imai, M., & Boroditsky, L. (2002). As time goes by: Evidence for two systems in processing space-time metaphors. *Language and Cognitive Processes*, 17, 537-565.

Giorgia, A. (2009). *The descriptive phenomenological method in psychology: A modified husserlian approach*. Pittsburgh, PA: Duquesne University Press.

Goldstein R. Z., & Volkow, N. D. (2002). Drug addiction and its underlying neurobiological basis: Neuroimaging evidence for the involvement of the frontal cortex. *Am J Psychiatry*, 159, 1642-1653.

Gyuró, M. (2016). Conceptualizing the metaphors of drug abusers. *Topics in Linguistics*, 17 (1), 81-91.

Hills, D. (2017). *Metaphor*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. <https://plato.stanford.edu/entries/metaphor/>, (Erişim Tarihi: 03.04.2022).

Hyman, S. E. (2007). The neurobiology of addiction: Implications for voluntary control of behavior. *Am J Bioeth*, 7 (1), 8-12.

Jacobs, C. D., & Heracleous, L. T. (2006). Constructing shared understanding: The role of embodied metaphors in organization development. *Journal of Applied Behavioral Science*, 42 (2), 207-226.

Kuhn, T. (2000). Metaphor in science. In T. Kuhn (Ed.), *The road since structure* içinde (ss. 129-135). Chicago: University of Chicago Press.

Koçoğlu, E. (2018). Türkiye’de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “siyaset” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 23 (40), 1-20.

Lai, V., Howerton, O., & Desai, R. (2019). Concrete processing of action metaphors. *Brain Research*, 174, 202-209.

Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press.

Langham, E., Thorne, H., Browne, M., Donaldson, P., Rose, J., & Rockloff, M. (2016). Understanding gambling related harm: A proposed definition, conceptual framework, and taxonomy of harms. *BMC Public Health*, 16 (80), 1-23.

Marlatt, G. A., & Fromme, K. (1987). Metaphors for addiction. *Journal of Drug Issues*, 17 (1), 9-28.

Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. *Family Practice*, 13 (6), 522-526.

Merriam-Webster. (2022). *Metaphor*. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/metaphor>. (Erişim Tarihi: 01.03.2022).

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. (Çev., G. Bulut). İstanbul: MESS Yayınları.

Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks, C.A: Sage Publications.

NIDA. (2018). *Understanding drug use and addiction drugfacts*. <https://nida.nih.gov/publications/drugfacts/understanding-drug-use-addiction>, (Erişim Tarihi: 06.11.2022).

Nardon, L., & Hari, A. (2021). Sensemaking through metaphors: The role of imaginative metaphor elicitation in constructing new understandings. *International Journal of Qualitative Methods*, 20, 1-10.

Nestler, E. J. (2001). Molecular basis of long-term plasticity underlying addiction. *Nat Rev Neurosci*, 2 (3), 119-129.

Oxford English Dictionary. (2022). *Metaphor*. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/metaphor>, (Erişim Tarihi: 01.03.2022).

Pasanek, B. (2015). *Metaphors of mind*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Pope, C., Ziebland, S. & Mays, N. (2006). Analysing qualitative data. *Qualitative Research in Health Care*, 63-81.

Rundgren, C. J., Hirsch, R., & Tibell, L. A. E. (2009). Death of metaphors in life science? A study of upper secondary and tertiary student's use of metaphors in their meaning-making of scientific content. *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 10 (1), 1-21.

Sarper Kahveci, M., Çakmak, G., & Karagün, E. (2022). Profesyonel sporcuların teknoloji bağımlılığına ilişkin metaforları. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 8 (58), 712-771.

ScienceDaily. (2019). *How the brain finds meaning in metaphor*. <https://www.sciencedaily.com/releases/2019/04/190402113157.htm#:~:text=A%20study%20by%20University%20of,the%20way%20we%20understand%20language>, (Erişim Tarihi: 01.03.2022).

Shaffer, H. J., Hall, M. N., & Vander Bilt, J. (1999). Estimating the prevalence of disordered gambling behavior in the United States and Canada: A research synthesis. *Am J Public Health*, 89 (9), 1369-1376.

Shuell, T. J. (1990). Teaching and learning as problem solving. *Theory into Practice*, 29 (2), 102-108.

Swedberg, R. (2020). Using metaphors in sociology: Pitfalls and potentials. *The American Sociologist*, 51, 240-257.

Taylor, C., & Dewsbury, B. (2018). On the problem and promise of metaphor use in science and science communication. *Journal of Microbiological and Biological Education*, 19 (1), 1-5.

Taylor, W. (1984). *Metaphors of education*. Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books Ltd.

Teddle, C. & Yu, F. (2007). Mixed methods sampling: a typology with examples. *Journal Of Mixed Methods Research*, 1 (1), 77-100.

Theodorou, S. (2019). *Metaphor and phenomenology*. <https://www.iep.utm.edu/met-phen/>, (Erişim Tarihi: 25.02.2022).

Volkow, N. D. (2014). *Drugs, brains, and behavior the science of addiction*. https://nida.nih.gov/sites/default/files/soa_2014.pdf (Erişim Tarihi: 06.11.2022)

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yılmaz, A., Akça, N., Öke Karakaya, P., & Sönmez, S. (2020). Perception of individuals who study in the field of health sciences regarding the concept of addiction: A metaphor analysis. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 428-439.

Zastrow, C. (2015). *Sosyal hizmete giriş*. (Çev., G. Albayrak & Ç. Karaca). Ankara: Nika Yayınları.

Zou, Z., Wang, H., Uquillas, F. D, Wang, X., Ding, J., & Chen, H. (2017). Definition of substance and non-substance addiction. *Advances in Experimental Medicine and Biology*, 1010, 21-41.

Yazarlık Katkısı:

Araştırma, Öğr. Gör. Latif GÖKALP ve Doç. Dr. Şule EGÜZ tarafından gerçekleştirilmiştir. Yazarlar; çalışma fikrine, tasarımına, makalenin yazılması ve düzenlemesi ile diğer bütün aşamalarına eşit oranda katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması Beyanı:

“Yazarlar, (Öğr. Gör. Latif GÖKALP ve Doç. Dr. Şule EGÜZ) araştırmalarını (makale) etkileyebilecek bilinen herhangi bir mali veya kişisel çatışma olmadığını beyan eder.”